

γυροποταμιά ἡ, Κρήτ. (Νεάπ. κ.ά.) — Μ. Λιουδ., Κρητικ. μαντιν., 17. 89. 225 Ε. Σπανδωνίδ., Κρητικ. τραγούδ. 95. Ν. 'Εστ. 27 (1937), 1655.

Ἐκ τῶν οὖς. γῦρος καὶ ποταμιά.

Ἡ ὄχθη καὶ τὰ παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ μέρη ἐνθ' ἄν. : Τὰ σπίτια στέκονται κοπαδιαστὰ 'ς τὸ μάκρος τῆς γυροποταμιάς Ν. 'Εστ., ἐνθ' ἄν. || Ἄσμ.

Ἀγάπη δίχως πείσματα δὲν ἔχει νοστιμάδα, ὡς δὲ γυροποταμιά, πὺν λείπ' ἢ πρασινάδα Μ. Λιουδ., Κρητικ. μαντιν., 89. 225

Ποτ' ἀπ' τὴ γυροποταμιά δὲ λείπ' ἢ πρασινάδα μὴδὲ κί ἀπὸ τὰ χεῖλη σου ἢ ροδοκοκκινάδα Κρήτ.

Πάντα 'ς τὴ γυροποταμιά δὲ λείπ' ἢ πρασινάδα οὔτε κί ἀπὸ τὰ χεῖλη σου ἢ γλυκοκοκκινάδα αὐτόθ. Συνών. ἀκροποταμιά, ἀκροπόταμος, γιάλδς 1β, γυροποταμίδα.

γυροποταμίδα ἡ, Κρήτ. (Νεάπ. κ.ά.) Μ. Λιουδ., Κρητικ. μαντιν., 10.

Ἐκ τῶν οὖς. γῦρος καὶ ποταμίδα.

Γυροποταμιά, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν. : Ἄσμ.

Ὡσὰν τὸ σφακουλόλουνδ' 'ς τὴ γυροποταμίδα ἐτσά' τονε κ' ἢ μούρη τζης ὀφές ἀπὸ τὴν εἶδα Μ. Λιουδ., Κρητικ. μαντιν., 10

Τρεῖς Ἀτζιγάνοι ἐγεύγοντο σὲ γυροποταμίδα, κ' οἱ τρεῖς σγονοὶ κ' οἱ τρεῖς ξαθοὶ κ' οἱ τρεῖς μανρατζιγάνοι Κρήτ. Συνών. βλ. εἰς λ. γυροποταμιά.

γυροπόταμο τό, Κρήτ. (Κίσ. κ.ά.) — Σ. Πασαγιάνν., Ἀντίλ., 28.

Ἐκ τῶν οὖς. γῦρος καὶ ποτάμι.

Γυροποταμιά, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν. Ἐκεῖα ὅθ' ἀὸ γυροπόταμο δέσε τὴν αἶγα ἀπὸ ναι φυτρωμένος ἄγουστρος νὰ βοσκηθῇ Κρήτ. (Κίσ.) || Ἄσμ.

Γυροποταμιά, τὸ ὅπ. βλ., ἐνθ' ἄν. || Ἄσμ.

Ἀπὸ τὰ γυροπόταμα δὲ λείπ' ἢ πρασινάδα, μουνδ' ἀπὸ τὰ χεῖλάκια σου ἢ ροδοκοκκινάδα Κρήτ. || Ποίημ.

Τὰ πρόβατά τους οἱ βοσκοὶ 'ς τὰ ἡσκιώματα σταλίζουν, κάτου 'ς τὰ γυροπόταμα, 'ς τίς ρεματιές τὰ γίδια Σ. Πασαγιάνν., Ἀντίλ., 28.

γυροπράσινος ἐπίθ. Μήλ.

Ἐκ τοῦ οὖς. γῦρος καὶ τοῦ ἐπίθ. πράσινο.

Ἐπὶ ἐνδύματος, τὸ ἔχον ἐκτὸς τοῦ ἄλλου χρώματος πράσινον περίγυρον : Ἄσμ.

Θέλεις τὰ ξά, θέλεις τὰ βά, θέλεις τὰ βελουδέμα, θέλεις τὰ γυροπράσινα, πὺν σου 'φερε ὁ Γιάννης;

γῦρος ὁ, κοιν. καὶ Πόντ. γῦρο Καλαβρ. (Βουν.) γῦρους βόρ. ἰδιώμ. γῦρους Σαμοθρ. ὕρος Κάρπ. Κάσ. Νάξ. (Ἀπύρανθ. Κωμιακ.) Πελοπν. (Οἶν.) Στερελλ. (Γαρδικ.) Σκυρ. ὕρους Στερελλ. (Παρνασσ.) γιοῦρος Ἀθῆν. (παλαιότ.) Αἰγίν. Εὔβ. (Κύμ.) Μέγαρ. Πελοπν. (Οἰτυλ.) γιοῦρε Τσακων. (Μέλαν. Πραστ. Τυρ. κ.ά.) γυρός Κύπρ. γύρη ἢ, Φοῦρν. γῦρος τό, Πόντ. (Χαλδ.)

Τὸ ἀρχ. γῦρος. Διὰ τὸν τύπ. γυρός βλ. Σ. Μενάρδ., Ἀθηνᾶ 41 (1929), 53.

1) Ὁ κύκλος, ἢ περιφέρεια ἐπιφανείας, κατ' ἀρχήν, κυ-

κλικῆς κοιν. καὶ Καλαβρ. (Βουν.) Τσακων. (Μέλαν. Πραστ. Τυρ. κ.ά.): Ὁ γῦρος τοῦ ἄλωνιου - τῆς ἀνέμης - τοῦ χωραφιοῦ - τοῦ ἀμπελιοῦ - τοῦ σπιτιοῦ κοιν. Σκάπτω τὸν γῦρο τοῦ χωραφιοῦ μὲ τὴν ἀξίνη Σίφν. Ἀφήκαμε 'ς τὸ χωράφι ἄσπορο τὸ γῦρο Κρήτ. (Κίσ.) Τὸ γῦρο τὸν ἀπεργάζουν (τὸν σκάπτουν μὲ τὴν ἀξίνην) Κύθν. || Γνωμ.

Σάσ' τοὺς γυροὺς τῶχ χωραφκῖω σ-σου,

νὰ γεμώσουν οἱ γυροὶ τῶν ἄλωνιῶ σ-σου

(ἐκ τῆς συστηματικῆς καλλιεργείας τῶν ἀγρῶν ἐξαρτᾶται ἢ καλὴ συγκομιδὴ θάσ' = φτειάζε, καλλιέργησε) Κύπρ.

2) Ἡ περιφέρεια ἀντικειμένου παρουσιάζοντος κυκλικὸν σχῆμα κοιν. καὶ Καλαβρ. (Βουν.) Τσακων. (Μέλαν. Πραστ. Τυρ. κ.ά.) Πόντ.: Ὁ γῦρος τοῦ πιάτου - τοῦ ταφιοῦ-τοῦ καζανιοῦ-τοῦ τηγανιοῦ - τῆς κατσαρόλας - τῆς χύτρας-τῆς πίττας κοιν. Ὁ γῦρος τοῦ κανιθελιοῦ (= κοσκίνου) Πελοπν. (Κορινθ.) Ὁ γῦρος τοῦ κοστιθίνου Κῶς κ.ά. Ὁ γῦρος τοῦ δριμωνιοῦ Σίκιν. Μὲ τὸ μαλάσερο μεταίρουμεν δὸν γῦρον δοῦ μύλον, νὰ δελέσ-δωμεν δ' ἀλεύρι (μὲ κομμάτι ἀρνοπροβειᾶς σκουπίζομε τὸ γῦρο τῆς μυλόπετρας, γιὰ νὰ μαζέψωμε τὸ ἀλεύρι) Βουν. 3) Τὸ ἔχον κυκλικὸν σχῆμα ἀντικείμενον, ὡς : α) Ὁ δακτύλιος Θεσσ. (Πήλ.) Τσακων. (Μέλαν. Πραστ. Τυρ. κ.ά.): Μαζώνουν οὐλ' οἱ ζ'ιθιοί, πααίν'νι 'ς τοῦ σπῖτ', νὰ ποῦμι, τοῦ συμβαστικοῦ μὴ καλούδια, μανδήλια, γραβάδες, π'κάμ'σα κί μὴ τοῦ γῦρου, τοῦ δαχ'λιδ', νὰ ποῦμι (συμβαστικοῦ = μνηστῆρος, καλούδια = δῶρα). Πήλ. Ὁ γαμπρὲ ἐνι τθεροῦ τὰ νύθη τὸ γιοῦρε Μέλαν. β) Ἡ χρυσὴ στεφάνη, ἢ περιβάλλουσα φλωρίον ἢ ἄλλο στρογγύλον κόσμημα Σύμ. κ.ά. || Ἄσμ.

Ὅμορφα πὺν ταιριάζετε, σὰ δοὺς ἄγι - Ἀναγῦρους, σὰ δὰ Βενέτικα φλουριά μὲ τοὺς μέλους γῦρους

Σύμ. γ) Ὁ περιβάλλων τὸν λαιμὸν τῶν αἰγοπροβάτων ζύλινος κλοιὸς ἢ δερματίνη λωρίς, ἐπὶ τῶν ὁποίων προσαρμόζονται τὰ κουδούνια Σαμοθρ. δ) Τὸ κυκλικὸν στόμιον τῶν φρεάτων Μέγαρ. Τσακων. : Ἐπετσε ὁ γιοῦρος τοῦ πηγαδιοῦ Μέγαρ. Συνών. ποτζάλι. ε) Ἡ λωρίς λευκοῦ ὑφάσματος, ἢ περιθέουσα τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν κοφίνου, εἰς τὸν ὁποῖον τοποθετοῦνται τὰ πρὸς πλῆσιν λευκὰ ροῦχα Ἀνδρ. στ) Τὸ κεντημένον, λευκὸν συνήθως ὑφασμα τὸ περιθέον τὸ κάτω μέρος κλίνης Ἀνδρ. Ἰκαρ. Ἴος Κρήτ. (Βιάνν. κ.ά.) Κύθν. Λευκ. Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Νίσυρ. Πελοπν. (Βούτσ. Δίβρ. Καλάβρυτ. Καρδαμ.) Σίκιν. Σκυρ. Σύρ. — Λεξ. Βλαστ. 274: Ὁ γῦρος τοῦ κρεββατιοῦ Σύρ. Ἐνα ὕρο τοῦ κρεββατιοῦ κεδῶ καὶ φαώθηκα (= ἐκουράσθη) Ἀπύρανθ. Γύρω 'ς τὰ κρεββάτια βάζανε γῦροι βλέχτινοι Ἴος. Συνών. γυροκοῦρτινο 1, γυροπόδι 2, τορναλέτο. ζ) Τὸ ἐν εἶδει δακτυλίου περιβάλλον τὴν κεφαλὴν γυναικὸς μανδήλιον Σκυρ. Συνών. κεφαλογύρι, σαρίκι. η) Ἡ τολύπη ἐξαμμένων μαλλίων, ὡς ἀποτελουμένη ἐκ δακτυλίων Μακεδ. (Χαλκιδ.) : Φκειάνου γῦρ' (τολυπέω ξριον). θ) Τὸ σχοινίον ἢ σύρμα, τὸ συνδέον τὰ ἄκρα τῶν κερατῶν ἀνεμομύλου Ἀμοργ. Ἡράκλ. Κίμωλ. Κύθν. Μύκ. Πάρ. Τῆν. Σίκιν. Σίφν. Σχινοῦς. Φολέγ. Συνών. γυρόσκοινο. ι) Αἱ πέριξ τῶν μυλοπετρῶν ὑδρομύλου ἢ ἀνεμομύλου προφυλακτικαὶ σανίδες Ἰκαρ. Κρήτ. (Σέλιν. κ.ά.) Νάξ. (Ἐγκαρ. Φιλότ.) Τῆν. (Σμαρδάκ.) Συνών. γυρα 4β, γυρόξυλο, γυρωσιά, φάκλα, ια) Ὁ διὰ χειροβόλων θερισμένου σίτου, κριθῆς κ.τ.τ. σχηματιζόμενος περὶ τὸ κράσπεδον τοῦ ἄλωνιου κύκλος Πελοπν. (Κάμπος Λάκων. Κορινθ.): Νὰ ρίξωμε τὸ γῦρο Κάμπος Λάκων. || Παροιμ. Ὁ γῦρος τ' ἄλωνιοῦ τρώει τὰ δεμάτια (ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν, οἱ ὁποῖοι ἀδικοῦν τοὺς ἀδυνάτους Κορινθ.) ιβ) Ἐπὶ νήσων, ἢ αἰγιαλίτις ζώνη

